

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 5.3.2008
KOM(2008) 127 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**

Länsi-Balkan – lähemmäksi EU-jäsenyyttä

{SEK(2008) 288}

KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Länsi-Balkan – lähemmäksi EU-jäsenyyttä

I. JOHDANTO

Viimeisten kahden vuoden aikana Länsi-Balkanin maat¹ ovat lähentyneet EU:ta. Kehityksen taustalla on edistyminen – vaikkakin epätasainen – uudistusten toteuttamisessa ja asetettujen perusteiden ja ehtojen täyttämässä². Myös alueellisessa yhteistyössä on tapahtunut merkittävää edistystä. EU:n kumppanimailla on vuonna 2008 kuitenkin ratkottavanaan useita haasteita, joilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia niiden turvallisuuteen, vakauteen ja hyvinvointiin.

Kosovon asema on saatava ratkaistuksi, ja tästä syystä alue ja sen kytkökset Euroopan unioniin ovat huomion keskipisteessä. Vallitsevissa olosuhteissa on tärkeää pystyä säilyttämään alueen rauha ja vakaus. Siinä onnistutaan parhaiten lähentymällä EU:ta ja tekemällä jäsenyydestä mahdollisimman näkyvä ja konkreettinen vaihtoehto kaikille alueen kansoille. Siihen tarvitaan myös alueen poliittisten johtajien rakentavaa panosta.

Yleinen mielipide Länsi-Balkanilla on pääosin myönteinen EU:hun yhdentymiselle. Alueen kaikkien maiden hallitukset ovat sitoutuneet kyseiseen tavoitteeseen ja toteuttavat parhaillaan uudistuksia. Alueen yhteiskunnat ovat kuitenkin edelleen erimielisiä muutamissa avainkysymyksissä, jotka liittyvät eri kansanryhmien rinnakkaiseloon ja integraatioon sekä joidenkin maiden tapauksessa perustuslain uudistamiseen. Yksimielisyyden saavuttamiseksi tarvitaan lisäponnisteluja, jotta välttyttäisiin kansallismielisyyden haitallisilta ilmenemismuodoilta ja jotta tarvittavia poliittisia ja taloudellisia uudistuksia saataisiin viedyksi eteenpäin.

On Euroopan unionin ja koko mantereen edun mukaista, että Länsi-Balkanin alueen poliittiset ja taloudelliset uudistukset, kansojen välinen sovinto ja lähentyminen EU:hun toteutuvat mahdollisimman nopeasti. EU ottaakin kaikki poliittiset välineet käyttöön tukeakseen näiden tavoitteiden saavuttamista. Komissio pitää ensisijaisena oikeusvaltion, hyvän hallinnon, oikeuslaitoksen ja hallinnon uudistusten sekä kansalaisyhteiskunnan kehityksen tukemista.

Eurooppa-neuvosto vakuutti joulukuussa 2007 uudelleen ”Länsi-Balkanin maiden tulevaisuuden olevan Euroopan unionissa”. Se ilmaisi tahtonsa edetä liittymistä valmisteleavassa prosessissa ja jopa nopeuttaa sitä, jos jonkin kumppanimaan saavutukset antavat siihen aihetta. Helmikuussa 2008 neuvosto toisti olevansa sitoutunut tukemaan Länsi-Balkanin maiden lähentymistä EU:hun varauksetta ja tehokkaasti. Se pyysi komissiota käyttämään yhteisön välineitä talouden ja politiikan kehittämiseen sekä tekemään Länsi-

¹ Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kroatia, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Montenegro ja Serbia sekä Kosovo (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/99 mukaisesti).

² Komissio raportoi ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden edistymisestä vuosien 2006 ja 2007 laajentumisstrategioissaan - KOM(2006) 649, 8.11.2006, ja KOM(2007) 663, 6.11.2007.

Balkanille ja sitä ympäröivälle alueelle ehdotuksia siitä, miten asiassa edetään käytännön tasolla.

EU pyrkii jatkossakin siihen, että jäsenyysmahdollisuus näyttäytyy Länsi-Balkanin maiden kansalaisille konkreettisena tulevaisuudenkuvana. Näin ollen EU:n pitäisi olla valmis nopeuttamaan liittymisvalmisteluja alueen kaikkien maiden kanssa edellyttäen, että ne täyttävät niille asetetut ehdot. Kunkin maan edistyminen kohti jäsenyyttä perustuu sen suorituksiin, joita mitataan yksilöllisillä saavutuksilla ja sillä, miten se on menestynyt uudistustavoitteidensa saavuttamisessa.

Vuonna 2008 pääasiallinen vastuu alueellisen yhteistyön edistämisestä siirtyy Länsi-Balkanin kumppaneille, käytännössä alueelliselle yhteistyöneuvostolle. On tärkeää, että alueellisella yhteistyöllä saadaan aikaan kansalaisia hyödyttäviä tuloksia.

Useilla alueellisilla kumppaneilla on avoimia kahdenvälisiä kysymyksiä ratkottavanaan naapureidensa kanssa. Komissio kehottaa kaikkia asianomaisia osapuolia tarttumaan uudelleen toimeen, jotta ongelmiin löydetään molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Hyvät naapuruussuhteet ja alueellinen yhteistyö ovat jatkossakin avainasemassa matkalla EU-jäsenyyteen.

Komissio tukee liittymistä valmistelevalle tukivälineellään (IPA) Länsi-Balkanin maiden uudistuspyrkimyksiä ja alueellista yhteistyötä. Se on tehnyt yhdessä kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisen rahoittajien kanssa uuden aloitteen avunantajien toiminnan koordinoimiseksi. Tavoitteena on mobilisoida mahdollisimman paljon tukea alueen uudistus- ja kehitystarpeisiin niin avustusten kuin lainojen muodossa.

Tällä tiedonannolla halutaan toistaa EU:n sitoutuminen Länsi-Balkanin tulevaisuuteen unionissa ja viitoittaa tietä toimille, joille alueen lähentymistä EU:hun voidaan tehostaa. Tämä tiedonanto on jatkoa Thessalonikin toimintasuunnitelmalle ja Salzburgin tiedonannolle komission marraskuussa 2007 esittämän laajentumisstrategian mukaisesti. Siihen sisältyy uusia aloitteita, joilla pyritään lisäämään ruohonjuuritason kontakteja (esimerkiksi viisumipakkoa höllentämällä ja stipendejä myöntämällä), kehittämään kansalaisyhteiskuntaa sekä tukemaan alueen sosioekonomista kehitystä. Siinä myös esitetään lyhyt analyysi siitä, miten tilanne kussakin kumppanimaassa on kehittynyt sitten viimeisimpien eli marraskuussa 2007 julkaistujen määräaikauskertomusten jälkeen³.

Neuvoston tämänhetkisen puheenjohtajavaltion päätös kutsua koolle ministerikokous Länsi-Balkanin maiden kanssa on hyvin ajoitettu. Kokous pidetään Slovenian Brdossa 28. maaliskuuta. Tämä tiedonanto toimii taustana kokouksen keskusteluille.

Neuvostoa pyydetään vahvistamaan tässä tiedonannossa esitetyt toimenpiteet ja tukemaan niiden toteutusta.

³ Tiedonanto kattaa Länsi-Balkanin maita koskevan EU:n ja aluetason toiminnan pääkohdat painopisteen ollessa uusissa aloitteissa. Tarkempi kuvaus toimista esitetään liiteasiakirjassa SEK(2008) 288. Ajallisesti tiedonanto kattaa kaksi vuotta alkaen maaliskuussa 2006 järjestystä Salzburgin kokouksesta.

II. TÄHÄNASTINEN EDISTYS JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

1. Lähentyminen Euroopan unioniin ja alueellisen yhteistyön tiivistäminen

Voidakseen lähentyä EU:ta maiden on täytettävä kutakin vaihetta koskevat perusteet ja ehdot, jotka liittyvät Kööpenhaminassa vahvistettuihin jäsenyyden arviointiperusteisiin sekä vakautus- ja assosiaatioprosessiin ja kattavat muun muassa alueellisen yhteistyön, hyvät naapuruussuhteet ja täydellisen yhteistyön entisen Jugoslavian alueen kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICTY) kanssa. Länsi-Balkanin maiden on määrätietoisesti pyrittävä niiden liittymis- tai Eurooppa-kumppanuuksissa asetettuihin ensisijaisiin tavoitteisiin. Kunkin maan edistymisvauhti määräytyy sen saavutusten mukaan.

Seuraavat askeleet EU-jäsenyyteen mahdollisesti johtavalla tiellä

Liittymisneuvottelut *Kroatian* kanssa etenevät hyvin: lainsäädännön analyttinen tarkastelu saatiin päätökseen lokakuussa 2006, ja helmikuuhun 2008 mennessä 16 neuvottelulukua oli avattu ja kaksi päätetty toistaiseksi. Kroatian edistyminen tukee muiden Länsi-Balkanin maiden jäsenysnäkömiä edellyttäen, että ne täyttävät asetetut ehdot.

Jos Kroatian hallitus jatkaa määrätietoista toimintaansa neuvotteluedellytysten ja muiden ehtojen täyttämiseksi, liittymisneuvotteluissa on tulevana vuonna mahdollista edetä merkittävästi. Jotta vuosi 2008 olisi liittymisprosessin kannalta ratkaiseva vuosi, Kroatian on parannettava saavutuksiaan seuraavilla aloilla: oikeuslaitoksen ja hallinnon uudistaminen, korruption torjunta, vähemmistöjen oikeudet, pakolaisten paluu ja laivanrakennusteollisuuden rakenneuudistusten jatkaminen. Lisäksi maan on panostettava enemmän naapureidensa kanssa avoinna olevien kysymysten ratkaisemiseen. Varsinkin ympäristön ja kalastuksen suojelualuetta koskeva kysymys on ratkaistava pikaisesti helmikuussa 2008 kokoontuneen neuvoston päätelmien mukaisesti.

Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia sai ehdokasmaan aseman joulukuussa 2005. Vaikka uudistusten tahti maassa on viimeksi kuluneina kahtena vuonna ollut kaiken kaikkiaan hidas, viime aikoina on ollut merkkejä niiden vauhdittumisesta.

Yhteistyön tehostuminen puolueiden kesken samoin kuin pääministerin ja presidentin välillä on johtanut siihen, että EU:hun liittyvistä uudistuksista ollaan useammin yksimielisiä. Esimerkkejä tällaisista uudistuksista ovat tuomarineuvoston nimitykset parlamentin toimesta sekä yleisen syyttäjän virastoa, julkisten syyttäjien neuvostoa ja etnisten ryhmien välisiä suhteita käsittelevän komitean kokoonpanoa koskevien lakien säätäminen. Myös poliisivoimien uudistamisessa ja hallinnon hajauttamisessa on tapahtunut edistystä.

Neuvoston joulukuussa 2007 tekemien päätelmien mukaisesti hyvistä naapuruussuhteista huolehtiminen ja kaikkia osapuolia tyydyttävien ratkaisujen löytäminen neuvotteluteitse naapureiden kanssa avoinna oleviin kysymyksiin ovat edelleen avainasemassa.

Neuvoston 18. helmikuuta 2008 vahvistamissa liittymiskumppanuuksissa⁴ entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian liittymisprosessille nimetään kahdeksan ensisijaista tavoitetta. Ne koskevat kaikkien vakautus- ja assosiaatiosopimuksen sitoumusten asianmukaista täytäntöönpanoa, puolueiden vuoropuhelua, poliisilain ja korruption torjuntaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa, oikeuslaitoksen ja julkishallinnon uudistamista sekä toimia työllisyyden ja liiketoimintaympäristön parantamiseksi.

Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian on täytettävä nämä ensisijaiset tavoitteet osoittaakseen olevansa valmis aloittamaan liittymisneuvottelut. Komissio uskoo, että riittävän poliittisen tahdon ja puolueiden yhteistyön avulla tarvittava edistys on mahdollista saavuttaa vuonna 2008. Komissio aikoo arvioida näitä ensisijaisia tavoitteita syksyn määräraikaiskertomuksessa edellytyksenä neuvottelujen avaamiselle. Saavutetuista tuloksista riippuu, voidaanko liittymisneuvottelujen aloittamista suositella.

Merkittävänä virstanpylväänä voidaan pitää myös ***vakautus- ja assosiaatiosopimusten*** valmiiksi saamista alueen muiden maiden kanssa. Albanian kanssa sopimus allekirjoitettiin kesäkuussa 2006 ja Montenegron kanssa lokakuussa 2007⁵; sopimusten kauppaa koskevat määräykset ovat jo tulleet voimaan väliaikaisten sopimusten nojalla. Komissio kehottaa jäsenvaltioita ratifioimaan vakautus- ja assosiaatiosopimukset viivytyksettä, jotta ne voisivat tulla voimaan mahdollisimman pian. Komissio parafoi Serbian vakautus- ja assosiaatiosopimuksen marraskuussa 2007 ja Bosnia ja Hertsegovinan vastaavan sopimuksen joulukuussa 2007. Kyseiset sopimukset allekirjoitetaan heti, kun Serbia sekä Bosnia ja Hertsegovina täyttävät niille asetetut ehdot. Riittävät saavutukset erityisesti vakautus- ja assosiaatiosopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämässä ovat olennainen osa kunkin maan edistymistä kohti jäsenyyttä.

Albania on edistynyt uudistuksissaan ja lähentynyt EU:n normeja. Vakautus- ja assosiaatiosopimuksen väliaikaisen sopimuksen täytäntöönpano sujuu hyvin, ja maan edistyminen on tasaista. Kosovon-kysymyksessä Albania on ottanut jatkuvasti eri osapuolten näkemykset huomioon, mikä on edistänyt alueen vakautta.

Albanian poliittiset johtajat ovat sitoutuneet ylläpitämään rakentavia suhteita tärkeimmissä uudistuksissa. Vaaliuudistus (etenkin vuoden 2009 parlamenttivaaleja silmällä pitäen), oikeusvaltion vahvistaminen, oikeuslaitoksen uudistaminen sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen ovat keskeisellä sijalla. Parlamentin ilmapiirin parantuminen on omiaan edistämään näitä asioita.

Albanian ja EU:n suhteet kehittyvät edelleen, kunhan Albania jatkaa vakautus- ja assosiaatiosopimuksen tyydyttävää täytäntöönpanoa, huolehtii siitä, että vaalit ovat kansainvälisten normien mukaiset, ja vahvistaa oikeusvaltiota entisestään. Liiketoimintaympäristön ja talouden kilpailukyvyyn parantaminen ovat nekin tärkeitä.

Montenegro on ottanut merkittäviä edistysaskelia sen jälkeen kun se itsenäistyi kesäkuussa 2006. Se on aktiivisesti vahvistanut institutionaalisia ja lainsäädännöllisiä valmiuksiaan. Perustuslain säätäminen ja vakautus- ja assosiaatiosopimuksen allekirjoittaminen ovat olleet merkkipaaluja Montenegron ja EU:n suhteissa.

⁴ Ei vielä julkaistu EUVL:ssä.

⁵ Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa tehty vakautus- ja assosiaatiosopimus on ollut voimassa vuodesta 2004 ja sopimus Kroatian kanssa vuodesta 2005.

Montenegron perustuslaki vastaa päälinjoiltaan eurooppalaisia normeja. Se tarjoaa tyydyttävän yleiskehyksen oikeuslaitokselle sekä ihmisoikeuksille ja vähemmistöjen oikeuksille. Montenegron odotetaan kuitenkin vauhdittavan tämän kehyksen täytäntöönpanoon liittyviä valmisteluja. Oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja vastuuvollisuuden periaatteita on noudatettava täysin. Samoin on tehostettava korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Hallinnon uudistamisen jatkaminen ja hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen ovat Montenegron keskeisimpiä haasteita.

Seuraavaksi Montenegron on päästävä laajempaan konsensukseen valtiotieteiden kehittämisestä, ja sen on otettava lisäaskelia Euroopan yhdentymisen toteutumiseksi. Huhtikuussa 2008 pidettävien presidentinvaalien luulisi osaltaan edistävän tätä kehitystä.

Vakautus- ja assosiaatiosopimuksen yksimielinen ratifiointi oli osoitus siitä, että maan tulevaisuus EU:ssa nauttii laajaa kannatusta. Väliaikaisen sopimuksen täytäntöönpano samoin kuin (toistaiseksi ratifioimattoman) vakautus- ja assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanon valmistelujen tehostaminen ovat keskeisellä sijalla kehitettäessä Montenegron ja EU:n suhteita jatkossa. Makrotalouden vakauttaminen ja liiketoimintaympäristön parantaminen ovat nekin tärkeitä.

Bosnia ja Hertsegovina on jatkanut pyrkimyksiä Euroopan yhdentymisen edistämiseksi. Lokakuussa 2007 poliittiset johtajat sitoutuivat toteuttamaan poliisivoimien uudistuksen ja jatkamaan yleistä uudistuspolitiikkaa luodakseen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen allekirjoittamiselle otolliset olosuhteet (nk. Mostarin julistus).

Yhteistyö ICTYn kanssa on jatkunut ja on nyt yleisesti ottaen tyydyttävällä tasolla. Valtioelinten toiminta on parantunut jossain määrin, kun niissä on omaksuttu uusia työskentelymenetelmiä. Tämän kehityksen ansiosta vakautus- ja assosiaatiosopimus parafoitiin 4. joulukuuta 2007. Bosnia ja Hertsegovinan johtajien on ryhdyttävä tuntuviin lisätoimiin, jotta maa voisi ottaa täyden vastuun omasta hallinnostaan ja uudistukset jatkuisivat. Rauhan täytäntöönpanoneuvosto päätti helmikuussa 2008 lykätä korkean edustajan toimiston sulkemista.

Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisten on nyt annettava valtiotason lainsäädäntöä poliisivoimista ja ajettava muita ensisijaisia tavoitteita. Komissio uskoo, että kunhan poliittista tahtoa vain löytyy, Bosnia ja Hertsegovinan pitäisi voida täyttää vakautus- ja assosiaatiosopimuksen allekirjoitusehdot pian. Bosnia ja Hertsegovina tarvitsee toimivia ja tehokkaita instituutioita, jotka selviytyvät Euroopan yhdentymisen haasteista.

Talouden ja politiikan näkökulmasta tarkasteltuna **Serbia** on alueella avainasemassa. Sillä on myös tärkeä rooli alueen vakauden kannalta. Koko Länsi-Balkan hyötyy vakaasta ja vauraasta Serbiasta, joka on erottamaton osa Euroopan kansojen muodostamaa perhettä. Serbian on nyt tehtävä strategisia valintoja tulevaisuutensa suhteen. Helmikuussa 2008 pidettyjen presidentinvaalien tulos vahvisti Serbian Eurooppa-myönteisyyttä.

EU on sopinut perustavansa työryhmän selvittämään keinoja, joilla edistystä voidaan vauhdittaa, ja se on sitoutunut allekirjoittamaan vakaus- ja assosiaatiosopimuksen Serbian kanssa heti, kun allekirjoitusta edeltävät välttämättömät vaiheet on saatu päätökseen. Komissio on edelleen vakuuttunut, että vakautus- ja assosiaatiosopimuksesta on hyötyä niin Serbialle kuin EU:llekin ja että sopimus vaikuttaa myönteisesti koko alueen kehitykseen.

Alueellinen yhteistyö ja hyvät naapuruussuhteet ovat tärkeämpiä kuin koskaan aiemmin, koska vain niiden myötä Serbia ja koko sitä ympäröivä alue voi lähentyä EU:ta.

Kuten Eurooppa-neuvosto totesi 14. joulukuuta 2007 tekemissään päätelmissä, Serbian lähentymistä EU:hun ja sen ehdokasasemaa voidaan vauhdittaa. Komissio kehottaa Serbiaa toistamaan sitoutumisensa tiiviimpien suhteiden kehittämiseen Euroopan unionin kanssa.

Kosovon asema

Kosovon parlamentti antoi 17. helmikuuta päätöslauselman, jolla Kosovo julistettiin itsenäiseksi. Neuvosto pani 18. helmikuuta pitämässään kokouksessa merkille, että päätöslauselman myötä Kosovo sitoutui demokratian ja kaikkien kansalaistensa tasa-arvoisen kohtelun periaatteisiin, serbien ja muiden vähemmistöjen samoin kuin kulttuuri- ja uskonnollisen perinnön suojeluun sekä kansainväliseen valvontaan.

Neuvosto huomautti, että jäsenvaltiot päättävät itse suhteistaan Kosovoon kansallisten käytäntöjensä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Se tähdensi sitä, että Kosovo on *sui generis* –tapaus, jolla ei kyseenalaisteta täysivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden periaatteita, YK:n peruskirjaa, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmia eikä Helsingin päätösasiakirjaa. Lisäksi neuvosto suhtautuu myönteisesti kansainvälisen yhteisön jatkuvaan edustukseen, joka perustuu YK:n päätöslauselmaan 1244. Neuvosto toisti EU:n olevan valmis omaksumaan johtoroolin alueen vakauden lujittamisessa.

Komissio pitää neuvoston päätelmiä myötaillen tärkeänä, että Belgrad ja Pristina noudattavat aiemmin antamia sitoumuksia pidättyä kaikista sellaisista toimista ja lausunnoista, jotka voisivat vaarantaa turvallisuustilanteen alueella.

Komissio pitää myönteisenä sitä, että neuvosto on toistanut olevansa sitoutunut tukemaan Länsi-Balkanin maiden lähentymistä EU:hun varauksetta ja tehokkaasti. Myönteistä on myös se, että neuvosto on pyytänyt komissiota käyttämään yhteisön välineitä talouden ja politiikan kehittämiseen sekä tekemään Länsi-Balkanille ja sitä ympäröivälle alueelle ehdotuksia siitä, miten asiassa edetään käytännön tasolla.

EU osallistuu Kosovon kehittämiseen jatkossa kansainvälisen siviilioperaation, jonka johdossa on EU:n erityisedustaja, ja Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) alaisen oikeusvaltio-operaation välityksellä sekä antamalla merkittävää tukea talouden ja politiikan kehittämiseen.

Helmikuun 4. päivä EU hyväksyi yhteisen toiminnan ETTP:n operaation (EULEX Kosovo) käynnistämisestä ja nimitti EU:n erityisedustajan. Operaatioon osallistuu poliiseja, tuomareita, syyttäjiä ja tullivirkailijoita, joiden tehtävänä on avustaa Kosovon viranomaisia oikeusvaltion ylläpitämisessä.

Kosovon tärkeimpiä haasteita ovat oikeusvaltion ja varsinkin oikeuslaitoksen lujittaminen, järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjuminen, talouskehityksen tukeminen ja työpaikkojen luominen, pakolaisten paluuedellytysten ja vähemmistöjen elinolosuhteiden parantaminen sekä kansanryhmien välisen vuoropuhelun ja sovinnon edistäminen. Kaiken kaikkiaan EU antaa Kosovolle vuosina 2007–2010 apua arviolta yli miljardi euroa. Varat käytetään Kosovon poliittisen ja taloudellisen kehityksen tukemiseen ja EU:n osuuden rahoittamiseen Kosovossa olevista kansainvälisistä tukijoukoista.

Kosovo on edistynyt pyrkimyksissään kehittyä demokraattiseksi ja monietniseksi yhteiskunnaksi. Marraskuussa 2007 järjestetyt parlamenttivaalit olivat vapaat, rehelliset ja pitkälti kansainvälisten normien mukaiset. Uudessa koalitiollahituksessa on ministeri niin maan serbi- kuin turkkilaisyhteisöstä, ja se on sitoutunut parantamaan vähemmistöjen, eritoten Kosovon serbien, hyvinvointia. EU:n tavoitteita mukailleen hallitus on myös korostanut sitä, miten tärkeänä se pitää uudistusten toteuttamista.

Kosovo on muun Länsi-Balkanin tavoin ottanut selvän ja konkreettisen kurssin kohti EU-jäsenyyttä. Kosovo on sitoutunut käymään komission kanssa säännöllistä vuoropuhelua uudistuksista, ja edistymistä seurataan määräajoin. Komissio aikoo lisätä tukeaan instituutioiden luomiselle ja kehittämislle, ja se suunnittelee järjestävänsä rahoittajille suunnatun konferenssin, jonka tarkoituksena on kerätä varoja kaikkein pakottavimpien tarpeiden rahoittamiseen Kosovossa. Komissio myös pyrkii edistämään ruohonjuuritason kontakteja ja Kosovon osallistumista alueelliseen yhteistyöhön.

Alueellisen yhteistyön eteneminen – uusi alueellinen yhteistyöneuvosto⁶

Alueellisessa yhteistyössä on tapahtunut merkittävää edistystä, kun Kaakkois-Euroopan maat ottavat koko ajan enemmän vastuuta yhteistyöprosessista. Zagrebissa toukokuussa 2007 järjestetystä Kaakkois-Euroopan yhteistyöprosessin (SEECP) huippukokouksesta käynnistyi prosessi, jolla vakaussopimuksesta siirrytään alueellisella vastuulla olevaan yhteistyökehikseen. Prosessi saatiin valtaosin päätökseen helmikuussa 2008. Uusi kehys toimii SEECP:n poliittisessa ohjauksessa, ja siihen kuuluu äskettäin perustettu alueellinen yhteistyöneuvosto. Neuvostolle on nimetty pääsihteeri, ja sen Sarajevossa toimiva sihteeristö aloitti työnsä tammikuussa 2008. Brysseliin on tarkoitus perustaa yhteystoimisto pian. Sihteeristön rahoituksesta vastaavat alueen maat, komissio ja muut kansainväliset rahoittajat yhdessä. EU on edustettuna alueellisen yhteistyöneuvoston johtokunnassa.

Yhteistyöneuvosto aikoo kehittää edelleen vakaussopimuksen (1999–2007) arvokkaita saavutuksia Kaakkois-Euroopassa eli alueellisen toiminnan tukemista ja avunantajien toiminnan koordinoimista. Yhteistyöneuvosto aikoo jatkaa tätä työtä yksinkertaistettujen aloitteiden ja hankkeiden muodossa. Komissio tukee yhteistyöneuvoston toimintaa ja kehottaa alueen maita, jäsenvaltioita ja muita rahoittajia kantamaan kortensa kekoon.

2. Ruohonjuuritason kontaktit – EU:n tekeminen tutuksi

Länsi-Balkanin ja EU:n välisillä ruohonjuuritason kontakteilla on suurta merkitystä, koska niiden myötä Länsi-Balkanin kansalaisten tietämys Euroopan unionista, sen arvoista ja säännöistä sekä EU:n kansalaisten elämäntavoista kasvaa. Länsi-Balkanin maiden kansojen välinen yhteydenpito puolestaan auttaa sovinnon tekemistä. Eurooppa-neuvosto on tähdentänyt ruohonjuuritason kontaktien merkitystä ja kehottanut komissiota tekemään aloitteita niiden edistämiseksi erityisesti viisumipolitiikan ja stipendien avulla⁷.

⁶ Aluetason toimintaa käsitellään alakohtaisesti (mm. kauppa, energia ja liikenne) jäljempänä tiedonannossa.

⁷ Ks. Thessalonikin toimintasuunnitelma kesäkuulta 2003 ja (tuoreempana) joulukuussa 2006 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät sekä yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvoston päätelmät kesäkuulta 2007, joulukuulta 2007 ja tammikuulta 2008.

Tavoitteena viisumivapaa matkustaminen

Länsi-Balkanin kansalaisille on erittäin tärkeää voida matkustaa EU:hun ilman viisumia. Kroatiaa lukuun ottamatta Länsi-Balkanin maiden kansalaisilta vaaditaan kuitenkin edelleen viisumi EU:hun tuloa varten. Viisumivapausjärjestelmään siirtyminen on osa EU-jäsenyyden valmisteluja, ja perimmäisenä tavoitteena on liittyä Schengen-alueeseen. Matkustuksen vapauttamista koskevissa toimissa on kuitenkin otettava huomioon sisäiseen turvallisuuteen ja maahanmuuttoon liittyvät EU:n edut. Tästä syystä kyseiset toimet on kytketty tiettyihin uudistuksiin, joita Länsi-Balkanin maiden on toteutettava.

Ensiaskelena kohti viisumeista luopumista komissio on neuvotellut Länsi-Balkanin maiden kanssa sopimukset, joilla *helpotetaan viisumien myöntämistä*. Sopimukset allekirjoitettiin syyskuussa 2007, ja ne tulivat voimaan 1. tammikuuta 2008. Ne helpottavat tuntuvasti ehtoja, jotka on täytettävä saadakseen viisumin EU:hun matkustamista varten. Sopimuksilla viisumimaksu lasketaan 60 eurosta 35 euroon ja monet henkilöryhmät vapautetaan maksusta. Niissä myös asetetaan enimmäisajat viisumien myöntämiselle (yleensä 10 vuorokautta) sekä yksinkertaistetaan ja selkeytetään viisumien myöntämismenettelyjä tiettyjen henkilöryhmien osalta. Viisumien myöntämisen helpottamista koskevat sopimukset ovat kytköksissä takaisinottosopimukseen⁸, jollaiset neuvoteltiin ja tehtiin samanaikaisesti, sekä biometriikkaan.

Länsi-Balkanin maiden ja jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että viisumien myöntämisen helpottamista koskevien sopimusten ja takaisinottosopimusten täytäntöönpano on asianmukaista. Täytäntöönpanon seuranta varten perustetaan sekakomiteoita, jotka kokoontuvat keväällä 2008. Komiteat antavat jäsenvaltioiden konsulaateille suuntaviivat sopimusten yhdenmukaisen soveltamisen takaamiseksi.

Thessalonikin toimintasuunnitelman ja kesäkuussa 2007 kokoontuneen neuvoston (yleiset asiat ja ulkosuhteet) päätelmien mukaisesti komissio on toteuttamassa toimia, joilla valmistellaan Länsi-Balkanin maita koskevaa *viisumivapautta*. Marraskuussa 2007 julkistetussa laajentumisstrategiassaan komissio ilmoitti aikeistaan aloittaa kunkin maan kanssa vuoropuhelu, jonka tavoitteena on laatia etenemissuunnitelmat ja ehdot viisumivapauden luopumiselle.

Neuvosto suhtautui 28. tammikuuta 2008 tekemissään päätelmissä myönteisesti Euroopan komission aikomukseen käynnistää piakkoin viisumeista käytävä vuoropuhelu alueen kaikkien maiden kanssa. Se ilmaisi valmiutensa jatkaa asiasta käytävää keskustelua tämän tiedonannon pohjalta. Tavoitteena on laatia yksityiskohtaiset etenemissuunnitelmat, joissa asetetaan selvät kriteerit, jotka alueen kaikkien maiden on täytettävä viisumivapauden toteutumiseksi vaiheittain.

Komissio aloitti vuoropuhelun viisumivapaudesta Serbian kanssa tammikuussa ja entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian ja Montenegron kanssa helmikuussa. Albanian kanssa vuoropuhelu aloitetaan maaliskuun alussa, minkä jälkeen on Bosnia ja Hertsegovinan vuoro.

⁸ Albanian kanssa tehty takaisinottosopimus on ollut voimassa toukokuusta 2006.

Komissio laatii etenemissuunnitelmat neuvostoa kuullen. Länsi-Balkanin maat osallistuvat prosessiin. Etenemissuunnitelmissa käsitellään neljää asiakokonaisuutta: asiakirjojen turvallisuus, laiton maahanmuutto, yleinen järjestys ja turvallisuus sekä ulkosuhteet. Etenemissuunnitelmat yksilöidään niin, että kukin maa voi keskittää uudistushankkeensa ja vastata EU:n vaatimuksiin. Komissio pyrkii saamaan etenemissuunnitelmat valmiiksi mahdollisimman pian vuoropuhelun käynnistymisestä, jotta tarvittavien uudistusten täytäntöönpano voidaan aloittaa saman tien.

Se, miten nopeasti viisumivapaus toteutuu, riippuu kunkin maan edistymisestä kriteerien täyttämässä. Maiden valmiudet huolehtia viisumien myöntämisen helpottamista koskevien sopimusten ja takaisinottosopimusten asianmukaisesta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta otetaan huomioon prosessin kaikissa vaiheissa. Komissio antaa taloudellista ja teknistä apua tukeakseen etenemissuunnitelmien täytäntöönpanoa.

Komissio ja neuvosto seuraavat tarkkaan asiaankuuluvien uudistusten etenemistä. Heti kun maa on täyttänyt sille asetetut ehdot, komissio ehdottaa neuvostolle viisumipakosta luopumista neuvoston asetusta (EY) N:o 539/2001⁹ muuttamalla.

Enemmän stipendejä Länsi-Balkanin alueelta tuleville opiskelijoille

Komissio on lisännyt *Erasmus Mundus* -stipendien tarjontaa Länsi-Balkanilta tuleville opiskelijoille: 100 stipendiä lukuvuodesta 2007/2008 alkaen maisterikursseja suorittaville jatko-opiskelijoille (ohjelman Länsi-Balkanin osio) ja jopa 500 stipendiä lukuvuodeksi 2008/2009 missä tahansa opintojensa vaiheessa oleville opiskelijoille ja korkeakoulujen henkilöstölle (ohjelman ulkoisen yhteistyön osio). Vuositasolla yhteisön varoja on kohdennettu tähän toimintaan jopa 10 miljoonaa euroa.

Neuvoston 28. tammikuuta 2008 pitämässä kokouksessa esitetyn mukaisesti komissio aikoo kaksinkertaistaa tämän vuosimäärärahan; näin stipendiaattien määrä nousisi useilla sadoilla lukuvuodesta 2009/2010 alkaen.

Komissio kehottaa, että jäsenvaltiot nostaisivat omista *kahdenvälisistä apurahaohjelmistaan* Länsi-Balkanin opiskelijoille myönnettävien stipendien määrää.

Osallistuminen yhteisön ohjelmiin ja virastojen toimintaan

Ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat saavat osallistua *yhteisön ohjelmiin* puitesopimusten mukaisesti. Ohjelmiin osallistuminen on merkittävä keino edistää yhdentymistä, yhteistyötä ja toimintalinjojen kehittämistä. Yhteisö myöntää tukea ja joissain tapauksissa edulliset ehdot osallistumiseen.

Komissio on tehnyt tiivistä yhteistyötä alueen maiden kanssa niiden yhteisön ohjelmien löytämiseksi, joista maat ovat kiinnostuneita ja joihin niillä on valmiudet osallistua, ja tarvittaessa maiden valmentamiseksi niihin osallistumiseen. Vuodesta 2007 Länsi-Balkanin maat on assosioitu tutkimuksen seitsemänteen puiteohjelmaan. Osa niistä osallistuu myös Kulttuuri-, Progress-, Kilpailukyvyyn ja innovoinnin-, Tulli- ja Fiscalis-ohjelmiin. Uusia ohjelmia on tarkoitus avata useammille Länsi-Balkanin maille vuosina 2008 ja 2009.

⁹ Neuvoston asetusta (EY) N:o 539/2001, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2001, luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske (EYVL L 81, 21.3.2001).

Länsi-Balkanin maat voivat osallistua myös *yhteisön virastojen* toimintaan tapauskohtaisesti. Valmistelut tiettyjen virastojen toimintaan osallistumiseksi ovat käynnissä eritoten Kroatian ja entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa. Monille yhteisön virastoille myönnetään IPA-tukea Länsi-Balkanin maiden osallistumisen valmisteluun.

Komissio aikoo antaa vuonna 2008 tiedonannon, jonka mukaan mahdolliset ehdokasmaat voivat osallistua yhteisön ohjelmiin ehdokasmaiden kanssa yhtäläisin ehdoin. Niinpä esimerkiksi niiden osallistumiseen myönnettävän yhteisön osarahoituksen osuus nostetaan 75 prosentista 90 prosenttiin.

Muu toiminta tieteen ja tutkimuksen, koulutuksen, kulttuurin, nuorison ja tiedotusvälineiden aloilla

EU:n kanssa ja Länsi-Balkanin maiden kesken tehtävä yhteistyö *tieteen ja tutkimuksen* alalla on lisääntymässä. Länsi-Balkanin maat osallistuvat entistä enemmän tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman toimintaan. Alueelta tulevien hanke-ehdotusten määrä on noussut huomattavasti, ja Länsi-Balkania varten on otettu käyttöön uusi yhteistyöväline (Inco.net).

Länsi-Balkanin maat laativat parhaillaan komission tukemina yhtenäistä tutkimuspolitiikkaa, jonka lähtökohtana on eurooppalainen tutkimusalue. Yhteisen tutkimuskeskuksen toiminta on nyt avointa länsibalkanilaisille tieteenharjoittajille. Kesäkuussa 2006 perustettiin Länsi-Balkanin tutkimusalan ohjausryhmä, joka on kokoontunut perustamisensa jälkeen kahdesti vuodessa. Ryhmän toimintaan voivat osallistua kaikki sidosryhmät, ja sen tavoitteena on vahvistaa alueen tutkimusvalmiuksia.

Länsi-Balkanilla käynnissä olevilla *koulutus- ja kulttuurialan* toimilla pyritään kehittämään inhimillisiä resursseja ja sovinnon aikaansaamista. Esimerkkejä tällaisista toimista ovat aloite Kaakkois-Euroopan koulutussektorin uudistamiseksi sekä Euroopan koulutussäätiön toiminta alueella. *Tempus*-ohjelman puitteissa Länsi-Balkanin maiden ja EU:n jäsenvaltioiden akateemiset oppilaitokset tekevät kattavaa yhteistyötä korkeakoulutuksen alalla. Ohjelmasta Länsi-Balkanille vuosittain myönnettävän tuen määrä on yhteensä 20 miljoonaa euroa.

Vuosi 2008 on Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi. Sen puitteissa järjestetään Ljubljanassa toukokuussa konferenssi aiheesta kulttuurialan politiikka ja käytännöt EU:n ulkosuhteissa. Konferenssin painopiste on Länsi-Balkanin maissa. Komissio on toteuttanut yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa alueellista ohjelmaa, jonka tavoitteena on suojella Kaakkois-Euroopan *kulttuuriperintöä*. Ohjelman piiriin kuuluu toistaiseksi 177 rakennusta ja kohdetta.

Lisäksi komissio osallistuu *tiedotusvälineiden uudistamiseen* ja tukee siihen liittyviä aloitteita. Istanbulissa järjestetään kesäkuussa 2008 radio- ja televisiotoimintaa käsittelevä konferenssi.

Länsi-Balkanin *nuorisotoimintaa* (nuorisovaihtoa, eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun hankkeita, koulutusta ja verkostoitumista) tuetaan EU:n nuorisotoimintaohjelman (Youth in Action) erityismäärärahoista. Tätä vuonna 2007 käynnistettyä toimintaa kehitetään edelleen vuonna 2008.

Rajat ylittävä yhteistyö

Rajat ylittävä yhteistyö edistää sovintoa ja hyviä naapuruussuhteita ja helpottaa samalla edunsaajamaiden yhdentymistä EU:hun. Tämä on erityisen merkityksellistä alueella, jonka lähihistoriaan kuuluu konflikteja. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmissa tuetaan ruohonjuuritason kontakteja ottamalla paikalliset sidosryhmät mukaan yhteiseen toimintaan ja auttamalla kehittämään rajat ylittäviä investointeja.

IPA-välineestä myönnettävä yhteisön tuki rajat ylittävään yhteistyöhön Länsi-Balkanilla kattaa nykyisellään myös Länsi-Balkanin maiden keskinäiset rajat eikä pelkästään niiden rajoja EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Tätä tukea on lisätty huomattavasti, ja sen vuosittainen kokonaismäärä nousee 50 miljoonaan euroon ajanjaksolla 2007–2011; vuosina 2004–2006 tuen määrä oli keskimäärin 20 miljoonaa euroa vuodessa.

3. Kansalaisyhteiskunnan kehitys ja vuoropuhelu – uusi kansalaisyhteiskuntaa koskeva väline

Kansalaisyhteiskunta kuuluu olennaisena osana demokraattiseen yhteiskuntaelämään. Sen aktiivinen osallistuminen Länsi-Balkanin poliittisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin uudistuksiin lujittaa demokratiaa ja sovintoa. Joistakin myönteisistä kehitysaskeleista huolimatta kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt ovat edelleen heikkoja ja tarvitsevat koulutusta sopeutuakseen vallitseviin olosuhteisiin. Siksi onkin tärkeää luoda niiden toiminnan kehitykselle suotuisat edellytykset.

EU:n tukea kansalaisyhteiskuntien kehittämiseen ja vuoropuheluun Länsi-Balkanilla on myönnetty IPAa edeltävistä välineistä, ja IPAn puitteissa niihin kiinnitetään erityishuomiota. Tukea ovat saaneet mitä erilaisimmat järjestöt, joiden toimialaa ovat varsinkin etnisten ryhmien väliset suhteet, vähemmistöjen (kuten romanien) oikeuksien suojeleminen, köyhyyden vähentäminen, ympäristönsuojelu ja sosiaalinen kehitys.

Länsi-Balkanin kansalaisyhteiskunnille maa- ja alueohjelmista vuosina 2005–2007 myönnetty tuki oli yhteismäärältään 27 miljoonaa euroa. Lisätukea myönnetään rajat ylittävän yhteistyön ohjelmista sekä demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR)¹⁰.

Marraskuussa 2007 esittämässään strategia-asiakirjassa komissio ilmoitti perustavansa *uuden välineen edistämään kansalaisyhteiskunnan* kehitystä ja vuoropuhelua. Yhteistyötä tehdään ihmisoikeuksien, sukupuolten tasa-arvon, sosiaalisen osallisuuden, terveyden, ympäristön, liike-elämän etujen valvonnan ja edustuksen, tiedotusvälineiden, kulttuurin ja kuluttajapolitiikan kaltaisilla aloilla. Välineellä on kolme toimialaa:

- tuki paikallisille kansalaisyhteiskunta-aloitteille ja valmiuksien kehittämiseksi kansalaisyhteiskunnan aseman vahvistamiseksi;
- ohjelmat, joiden avulla toimittajille, nuorille poliitikoille, ammattiyhdistysjohtajille, opettajille ja vastaaville ryhmille luodaan yhteyksiä EU:n toimielimiin;

¹⁰ EIDHR:n tuki Länsi-Balkanille oli vuosina 2005–2007 yhteensä 9,0 miljoonaa euroa. Vuodeksi 2008 EIDHR:n määrärahoista 5,7 miljoonaa euroa on varattu Länsi-Balkanille.

- tuki kumppanuuksien solmimiseen ja verkostojen kehittämiseen kansalaisyhteiskuntaa edustavien järjestöjen, ammattiliittojen, muiden työmarkkinaosapuolten ja ammattijärjestöjen välille edunsaajamaissa ja EU:n jäsenvaltioissa osaamisen ja kokemusten vaihtamiseksi.

Hankkeita on tarkoitus käynnistää IPA-varoin rahoitettavien maaohjelmien ja usean edunsaajan ohjelmien puitteissa. Usean edunsaajan ohjelmissa IPAn kaikkia osa-alueita tuetaan antamalla teknistä apua. Teknistä apua annetaan myös koulutukseen, valmiuksien kehittämiseen ja verkostoitumiseen sekä tulosten levittämiseen. Länsi-Balkanin kansalaisyhteiskuntien toimintaan on vuosina 2008–2010 tarkoitus myöntää noin kolminkertainen määrä rahoitusta vuosiin 2005–2007 verrattuna. Uuden välineen käyttöönoton on määrä tapahtua Brysselissä huhtikuussa 2008 järjestettävässä kansalaisyhteiskuntakonferenssissa.

Komissio aloittaa vuoropuhelun kirkkokuntien ja uskonnollisten ryhmien kanssa, koska niillä on asemansa puolesta hyvät mahdollisuudet edistää sovinnontekoa. Vuoropuhelun myötä EU:n rakenteet ja menettelyt tulevat tutuiksi ja osapuolille tarjoutuu tilaisuus näkemysten vaihtoon.

4. Hyvä hallinto

Komission vuoden 2007 laajentumisstrategiassa nostetaan etusijalle hallintotapaan liittyvät peruseikat kuten instituutioiden luominen, oikeuslaitoksen ja hallinnon uudistaminen sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta. Täydellinen yhteistyö ICTYn kanssa on edelleen ehtona asianomaisten maiden etenemiselle kohti EU-jäsenyyttä.

Yhteistyö oikeuteen, vapauteen ja turvallisuuteen perustuvalla alueella¹¹

Yhteistyö ja uudistukset oikeuden, vapauden ja turvallisuuden alalla, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta, samoin kuin rajaturvallisuuden parantaminen ovat erityisen tärkeitä Länsi-Balkanin tapauksessa, ja ne muodostavat alueen maiden Eurooppa-ohjelmien ytimen. Huomattava osuus alueelle myönnettävästä yhteisön kokonaisavusta varataan jatkossakin näihin osa-alueisiin.

Rajaturvallisuuden valvontaan liittyvä Ohridin prosessi (jonka rahoitukseen komissio osallistui) saatiin menestyksellisesti päätökseen vuoden 2007 lopussa. Alan yhteistyö jatkuu alueellisen yhteistyöneuvoston alaisuudessa.

Länsi-Balkan on yksi *Europolin* toiminnan painopiste. Albania, Bosnia ja Hertsegovina ja entinen Jugoslavian tasavalta allekirjoittivat Europolin kanssa strategisen sopimuksen vuonna 2007, ja Montenegron ja Serbian kanssa käydään neuvotteluja samanlaisista sopimuksista. Europolin ja Kroatian välillä tehty perusteellisempi operatiivinen sopimus on ollut voimassa vuodesta 2006. Lisäksi Kroatia allekirjoitti marraskuussa 2007 yhteistyösopimuksen *Eurojustin*¹² kanssa.

¹¹ Viisumien osalta ks. 2 kohta.

¹² Vuonna 2002 perustettu EU-elin, joka pyrkii tehostamaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimintaa rajat ylittävän ja järjestäytyneen vakavan rikollisuuden tutkinnassa ja syytetoiminnassa.

EU tukee Europolin ja Bukarestissa toimivan *Kaakkois-Euroopan aloitteeseen*¹³ kuuluvan *rajat ylittävän rikollisuuden alueellisen torjuntakeskuksen* välisen yhteistyön tiivistämistä. Näiden kahden tahon pitäisi tehdä yhteistyösopimus, kunhan henkilötietojen suojaa koskevat säännöt sisältävä uusi SECI-yleissopimus (Kaakkois-Euroopan lainvalvontakeskus, SELEC) on hyväksytty. Tämä vastaa SECI-keskuksen jatkokehittämistä koskevia päätelmiä, jotka oikeus- ja sisäasioiden neuvosto teki joulukuun 2006 kokouksessaan.

Komissio tukee puheenjohtajavaltio Slovenian aloitetta *Kaakkois-Euroopan järjestäytyntä rikollisuutta koskeva uhkakuva-arvioksi (SEE-OCTA)*, jollainen on tarkoitus laatia Länsi-Balkanin maille SECI-keskuksen ja Europolin avustuksella. SEE-OCTAsta järjestetään konferenssi Wienissä maaliskuussa 2008. Näiden arvioiden ensimmäiset tulokset esitetään oikeus- ja sisäasioiden neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2008.

EU:n ja Länsi-Balkanin maiden välistä yhteistyötä *terrorismin ja laittoman kaupan torjumiseksi* olisi lisättävä. Rajaturvallisuutta koskevaa toimintaa koordinoiva EU:n virasto (Frontex) on tehostamassa yhteistyötä useiden Länsi-Balkanin maiden kanssa työjärjestelyjen perusteella.

Komissio antaa jatkossakin tuntuva apua alueellisiin hankkeisiin, jotka liittyvät oikeus-, vapaus- ja turvallisuuskysymyksiin, kuten syyttäjien alueelliseen yhteistyöhön, poliisin ja tullin väliseen rajat ylittävään yhteistyöhön sekä turvapaikka-, muuttoliike- ja viisumipolitiikan alalla toteutettaviin toimiin.

Julkishallinnon alueellinen koulu (ReSPA)

Julkishallinnon alueellinen koulu (ReSPA) perustettiin komission aloitteesta toukokuussa 2006. Se on toiminut marraskuusta 2006 verkostona, jonka tavoitteena on edistää julkishallinnon alueellista yhteistyötä, parantaa hallinnollisia valmiuksia ja kehittää alan henkilöresursseja. Verkoston puitteissa on järjestetty koulutustoimintaa vuoden 2006 lopusta.

Tavoitteena on perustaa täysimittainen julkishallinnon alueellinen koulu vuoden 2009 alussa. Valmistelut ovat käynnissä, ja tammikuussa 2008 ReSPAN johtoryhmä nimesi Montenegrossa sijaitsevan Danilovgradin koulun kotipaikaksi. Valmistelut sopimuksen allekirjoittamiseksi isäntämaan kanssa on aloitettu, ja menettelyt koulun johtajan nimittämiseksi ja henkilöstön palkkaamiseksi aloitetaan vuoden 2008 kuluessa. Edunsaajien kanssa tehtävä yhteisymmärryspöytäkirja on tarkoitus allekirjoittaa toukokuussa 2008.

Julkisen hallinnon Eurooppa-instituutti on tiiviisti mukana tässä ReSPA-hankkeen uudessa vaiheessa. Myös jäsenvaltioiden omien julkishallinnon oppilaitosten kanssa pyritään aktiiviseen yhteistyöhön.

Komissio tukee ReSPAN perustamista ja myöntää rahoitusta hankkeen valmisteluvaiheisiin. Hankkeeseen osallistuvat maat huolehtivat koulun toiminnan juoksevista kustannuksista.

¹³ Kaakkois-Euroopan yhteistyöaloite (South-East European Cooperative Initiative, SECI).

Kumppanuustoiminta sekä TAIEX- ja SIGMA-ohjelman toimet – EU:hun liittyvän tietoisuuden lisäämiseen tähtäävät tapahtumat sidosryhmille Länsi-Balkanin maissa

Kumppanuustoiminnalla¹⁴ ja TAIEX-ohjelman¹⁵ toimilla yhteisön säännöstöä ja eurooppalaisia normeja tehdään tutuiksi ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden viranomaisille, ja ne muodostavat merkittävän osan yhteisön alueelle antamasta avusta.

Kumppanuustoimintaa on tarjolla Länsi-Balkanin maille kaikilla yhteisön säännöstön osaluueilla. Alueella on käynnistetty maaliskuun 2006 jälkeen 15 uutta kumppanuushanketta, joiden kokonaisbudjetti on 16,5 miljoonaa euroa. Hankkeet koskevat oikeus- ja sisäasioita, julkista taloutta ja sisämarkkinoita (tulli ja verotus mukaan luettuina), sosiaalialaa ja maataloutta. Toimintaa on tarkoitus jatkaa.

Komission *TAIEX*-toimet Länsi-Balkanilla kattavat kaikki EU:n lainsäädännön alat, mutta painopiste on sisämarkkinoissa, maataloudessa sekä oikeus- ja sisäasioissa. Yhteisön säännöstön kääntäminen ja terminologiakysymykset kuuluvat nekin toiminnan piiriin. Maaliskuun 2006 jälkeen noin 14 000 alueen virkamiestä on saanut suoraa TAIEX-apua ja koulutus- ja tiedotustilaisuuksia on järjestetty yli 530. TAIEX-toimia on tarkoitus laajentaa niin, että ne kattavat myös EU:n lainsäädännön, valtiorakenteiden kehittämisen, hyvän hallinnon ja sosioekonomiset uudistukset. TAIEX-ohjelman tuella on tarkoitus ottaa käyttöön erityinen Kosovolle suunniteltu väline yhteiskunnan rakenteiden perustamiseksi sekä ohjelma, jolla Länsi-Balkanin kansalaisyhteiskuntien edustajille luodaan tilaisuus kontaktien luomiseen EU:n vastaavien edustajien kanssa (ks. edellä).

Kussakin mahdollisessa ehdokasmaassa järjestetään TAIEX-varoin joukko *niiden tilanteeseen sovitettuja seminaareja*, joiden aiheita ovat EU:n politiikkoihin, rakenteisiin ja liittymistä valmistelemaan prosessiin liittyvät yleiset kysymykset sekä EU:n lainsäädännön avainalat.

Komissio aikoo jatkaa tuen myöntämistä yhteiskunnan rakenteiden kehittämiseen tarkoitettusta *SIGMA*-ohjelmasta¹⁶, joka kattaa julkisten asioiden hoidon horisontaaliset alat (julkishallinnon uudistamisen, julkiset hankinnat, julkisen sektorin etiikan sekä varainhoidon ulkoisen ja sisäisen valvonnan).

¹⁴ Komissio otti kumppanuusvälineen käyttöön vuonna 1997. Alun perin sitä käytettiin laajentumisen yhteydessä kohdennetun hallinnollisen yhteistyön tekemiseen ehdokasmaiden kanssa. Yhteistyöllä ehdokasmaiden viranomaisia avustettiin yhteisön lainsäädännön käyttöönotossa ja asianmukaisessa soveltamisessa. Kumppanuustoiminta on kehittynyt hallinnollisen vertaistuen välineeksi, jonka toimintaan osallistuu EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoita.

¹⁵ TAIEX: teknistä apua ja tiedonvaihtoa koskeva ohjelma.

¹⁶ SIGMA: tukiohjelma hallinnon ja johtamisen parantamiseksi. Ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä OECD:n kanssa, ja sen rahoituksesta on tehty joukko rahoitussopimuksia, joiden vuosittainen kokonaissumma on noin viisi miljoonaa euroa.

5. Parlamentaarin yhteistyö

Maiden parlamenttien aktiivinen osallistuminen jäsenyysvalmisteluihin vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten valmistelut edistyvät.

Euroopan parlamentin ja Länsi-Balkanin maiden parlamenttien välistä yhteistyötä on jatkettu *parlamentaarisisissa sekakomiteoissa* Kroatian ja entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa sekä *parlamenttien välisissä kokouksissa*, jollaisia on järjestetty Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Montenegron ja Serbian kanssa. Tämän tyyppisiä epävirallisia kokouksia on pidetty myös Kosovon kanssa. Yhteistyötä jatketaan seminaarien ja parlamenttien välisten keskustelutilaisuuksien muodossa. Euroopan parlamentti (sen ulkoasiainvaliokunta) harkitsee alueellisen yhteistyöneuvoston tukemista toimissa, joita neuvosto toteuttaa parlamentaarisen yhteistyön alalla.

Kaakkois-Euroopassa tehtävää alueellista yhteistyötä varten perustettiin vuonna 2007 alueellinen sihteeristö. Sitä varten laadittiin parlamenttien välistä yhteistyötä Kaakkois-Euroopassa koskeva yhteisymmärryspöytäkirja, joka parafoitiin joulukuussa 2007 ja joka on määrä allekirjoittaa vuoden 2008 keväällä. Parlamentaarista alueyhteistyötä on jatkettu myös vakautus- ja assosiaatioprosessiin osallistuvien maiden parlamenttien Euroopan yhdentymisasiointia käsittelevien valiokuntien konferenssin (Länsi-Balkan, COSAP) vuosikokouksissa ja Cetinjen parlamentaarisessa foorumissa.

6. Kaupan yhdentyminen – Keski-Euroopan vapaakauppasopimus (Cefta)

Laajennettu ja muutettu *Keski-Euroopan vapaakauppasopimus (Cefta)* allekirjoitettiin joulukuussa 2006, ja se tuli voimaan kaikkien sopimuspuolten osalta marraskuussa 2007. Sillä pyritään houkuttelemaan suoria ulkomaisia sijoituksia, edistämään alueiden välistä kauppaa ja yhdentämään aluetta maailmankaupan toimintaympäristöön. Kaupan alueellinen yhdentyminen Ceftan avustuksella täydentää alueen maiden ja EU:n välistä kaupan yhdentymistä, joka perustuu vakautus- ja assosiaatiosopimukseen sekä yksipuolisiin kaupan toimenpiteisiin. Ceftan vaihtuvan puheenjohtajamaan tueksi perustetaan uusi sihteeristö, joka aloittaa toimintansa Brysselissä huhtikuussa 2008.

Komissio jatkaa teknisen ja taloudellisen avun antamista kaikille sopimuspuolille. Se aikoo myös tukea uutta sihteeristöä taloudellisesti sen kolmena ensimmäisenä toimintavuotena.

EU on vahvistamassa *alkuperäsääntöjen diagonaalista kumulaatiota*¹⁷ siitä kiinnostuneille Länsi-Balkanin maille. Asian edellyttämät määräykset, myös EU:n ja Turkin tulliliiton piiriin kuuluvien tuotteiden kumulaatiota koskevat määräykset, on viety vakautus- ja assosiaatiosopimukseen tai lisäpöytäkirjoihin, jotka neuvoteltiin vuonna 2007. Ne tulevat voimaan asianomaisten väliaikaisten sopimusten ja lisäpöytäkirjojen voimaantulon myötä. Lokakuussa 2007 EU:n ja Välimeren alueen kauppaministerit sinetöivät diagonaalista kumulaatiota koskevan laajennetun Euro-Välimeri-järjestelmän ulottamisen koskemaan Länsi-Balkanin maita. Tekniset valmistelut ovat käynnissä, ja muodolliset päätökset on määrä tehdä vuoden 2008 kuluessa. Komissio selvittää keinoja, joilla diagonaalista kumulaatiota voitaisiin soveltaa nykyistä nopeammin Länsi-Balkanin, Turkin, EFTAn ja EU:n välillä.

¹⁷ Alkuperäsääntöjen diagonaalinen kumulaatio on kaupan alueellista yhdentymistä helpottava järjestelmä. Sen ansiosta maa voi jalostaa ja viedä tuotteita EU:hun etuuskohteluun perustuvien ehtojen, vaikka osa tuotteen aineksista olisi peräisin toisesta järjestelyyn osallistuvasta maasta.

Komissio jatkaa teknisen ja taloudellisen tuen antamista tulli- ja verohallinnoille diagonaalisen kumulaation vyöhykkeen voimaantumista silmällä pitäen.

Maailman kauppajärjestöön (WTO) liittyminen on olennaisen tärkeää talouden ja kaupan uudistusten eteenpäin viemiseksi. Komissio antaa jatkossakin teknistä apua Bosnia ja Hertsegovinalle, Montenegrolle ja Serbialle niiden liittymisneuvotteluissa WTO:n kanssa. Kaupan yhdyntymistä voidaan tukea myös osallistumalla uusien välineiden (IPA ja naapuruusväline ENPI) puitteissa järjestettäviin tarjouskilpailuihin sekä jatkamalla huomattavan taloudellisen tuen myöntämistä Länsi-Balkanin maille niiden lainsäädännön lähentämiseksi EU:n lainsäädännön keskeisiin kauppaa koskeviin osiin.

7. Talouden ja yhteiskunnan kehittäminen

Kilpailukyvyyn parantaminen, korkeiden työttömyyslukujen alentaminen, inhimillisen kehityksen ja työmarkkinoille osallistumisen tukeminen, infrastruktuurin kehittäminen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden varmistaminen ovat merkittäviä haasteita koko Länsi-Balkanilla. Komissio tukee pyrkimyksiä edistää kestävästä kehityksestä ja perehtyä Lissabonin strategian tavoitteisiin. Strategian tavoitteena on edistää kasvua, luoda työpaikkoja ja valmistaa EU:ta globalisaation, väestön ikääntymisen ja ilmastonmuutoksen haasteisiin. Maatalous ja maaseudun kehittäminen ovat nekin keskeisellä sijalla, ja niiden merkitykseen alueen sosioekonomisessa kehityksessä olisi kiinnitettävä asianmukaista huomiota. Komissio tekee tiivistä yhteistyötä kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden rahoittajien kanssa alueen sosioekonomiseen kehitykseen liittyvien perustarpeiden tyydyttämiseksi.

Talouden vakauttamisen ja talousuudistusten tukeminen alueella

Länsi-Balkanin maat jatkavat ponnisteluja Kööpenhaminan taloudellisten arviointiperusteiden täyttämiseksi. Perusteissa edellytetään, että maalla on toimiva markkinatalous ja valmiudet selviytyä kilpailun ja markkinavoimien paineista EU:ssa. Niiden on myös valmistauduttava osallistumaan monenvälistä seurantaa ja talouspolitiikan yhteensovittamista koskeviin menettelyihin, jotka ovat osa talous- ja rahaliittoa. Komissio tukee näitä pyrkimyksiä. Ehdokasmaat ovat laatineet liittymistä valmistelevia talousohjelmia, joissa esitetään niiden uudistusehdotukset. Joulukuusta 2006 lähtien mahdolliset ehdokasmaat ovat laatineet vuosittain talous- ja vero-ohjelman, jonka komissio arvioi. Komissio ja asianomaiset maat käyvät säännöllistä kahdenvälistä vuoropuhelua taloudesta. Länsi-Balkanin maat voivat saada myös EY:n myöntämää makrotaloudellista apua.

Yhteistyö kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa talouden ja yhteiskunnan kehittämiseksi

Komissio on sitoutunut parantamaan toiminnan koordinoitua Euroopan investointipankin (EIP), Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin sekä muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa, jotka tukevat Länsi-Balkanin nykyaikaistamista ja kehittämistä. Komissiolla ja kansainvälisillä rahoituslaitoksilla on kolme painopistettä: mikroyritykset sekä pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset), energiatehokkuus ja infrastruktuuri.

Maaliskuussa 2007 perustettiin kansainvälisten rahoituslaitosten neuvonantajaryhmä, jonka toimialaan kuuluvat alueelliset liikenne-, energia- ja ympäristöhankkeet, kunnat ja julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet sekä sosiaaliasiat, kuten terveys, koulutus, työllisyys ja työmarkkinat.

Marraskuussa 2007 komissio sopi EIP:n, Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin sekä Euroopan neuvoston kehityspankin kanssa Länsi-Balkanin infrastruktuurihankkeita koskevan järjestelyn luomisesta. Järjestelyn aloitusbudjetti on 16 miljoonaa euroa. Sen avulla valmistellaan avustuksin ja lainoin rahoitettavia investointihankkeita liikenteen, energian, ympäristön ja sosiaalisen infrastruktuurin aloilla. Järjestelyä laajennetaan pian ottamalla mukaan uusia rahoittajia ja uusia yhteistyömuotoja. Komissio, EIP, Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankki sekä Euroopan neuvoston kehityspankki ovat sitoutuneet ottamaan muiden kansainvälisten rahoituslaitosten ja rahoittajien kanssa käyttöön Länsi-Balkanin investointikehyksen vuoteen 2010 mennessä. Tarkoituksena on edistää yhdenmukaistamista ja yhteistyötä alueen sosioekonomiseen kehittämiseen tähtäävien investointien osalta.

Pienet ja keskisuuret yritykset

Kaakkois-Euroopan eurooppalainen rahasto (EFSE) tarjoaa liikepankeille ja pankkitoimintaa harjoittamattomille rahoituslaitoksille lainoja, joilla tukea mikroyritysten ja kotitalouksien kehitystä. EFSE on myöntänyt viimeisen kahden vuoden aikana mikroluottoja yli 65 000:lle alueella toimivalle pienyritykselle. Rahasto on myös onnistunut houkuttelemaan yksityistä pääomaa mikrolainojen rahoittamiseen. Komissio on osallistunut rahaston toimintaan vuodesta 2006. Komissio analysoi alueen pienyritysten tukemiseksi jatkossa tehtävien aloitteiden toteutuskelpoisuutta.

Pienyrityksiä koskevan eurooppalaisen peruskirjan puitteissa on järjestetty toimintaa, johon kuuluu politiikan arviointia ja alueellisia tapaamisia; peruskirjan voimassaoloa on Länsi-Balkanin osalta jatkettu vuoteen 2009. Alueen maita ollaan liittämässä uuteen *Enterprise Europe Network* –verkostoon, joka on EU:n pk-yrityksille tarjoamien tukipalvelujen verkosto.

Työllisyyspolitiikka ja sosiaaliasiat

Komission tuella on viimeisten kahden vuoden aikana toteutettu useampia työllisyyspolitiikkaan, sosiaalikesymyksiin ja työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun liittyviä alueellisia aloitteita. Kunkin maan työllisyyspolitiikan tarkastelua on jatkettu nk. Bukarestin prosessin puitteissa. Lisäksi on käynnistetty toimintaa työterveyden ja –turvallisuuden sekä viranomaisten tarjoamien työvoimapalvelujen verkottumisen edistämiseksi. Työllisyydestä, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelusta ja sosiaaliturvasta on järjestetty useita alueellisia tapaamisia ja konferensseja. Lokakuussa 2007 työllisyydestä, työvoimasta ja sosiaaliasioista vastaavat Länsi-Balkanin maiden ministerit sopivat yhteisistä politiikan painopisteistä (nk. Budvan päätelmät). Lisäksi sosiaaliministerit allekirjoittivat sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevan nk. Tiranan julistuksen. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisohjelmaan myönnetään yhteisön tukea. Näitä toimia on tarkoitus jatkaa. Kesäkuussa 2008 aiotaan järjestää työ- ja sosiaaliministereiden epävirallinen kokous nuorison työllisyydestä.

Energia

Energiahuolto on avain Kaakkois-Euroopan talouskehityksen ylläpitämiseksi.

Heinäkuussa 2006 voimaan tulleen *energiayhteisösopimuksen* tarkoituksena on luoda vakaa sääntely- ja markkinakehys, jolla saadaan houkuteltua investointeja energian tuotantoon, siirtoon ja energiaverkkoihin. EU:n lainsäädännön mukainen yhtenäinen sääntelyalue auttaa ratkomaan markkinoiden hajanaisuudesta johtuvia ongelmia, takaamaan toimitusvarmuuden ja osaltaan parantamaan ympäristön tilaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhteisön energiasäännöstön keskeisimpiä osia voidaan nyt soveltaa täysimääräisesti Länsi-Balkanilla.

Kaikki sopimuksen nojalla perustettavat elimet on perustettu ja ne ovat aloittaneet toiminnan. Sähkö- ja kaasualan tärkeimmät toimijat kokoontuvat säännöllisesti. Energiainfrastruktuuriin tehtävistä investoinneista järjestettiin vuonna 2007 konferenssi, jossa hyväksyttiin luettelo energia-alan ensisijaisista infrastruktuurihankkeista. Lisäksi allekirjoitettiin yhteisymmärryspöytäkirja energiayhteisön sosiaalisen ulottuvuuden ottamiseksi paremmin huomioon.

Vuonna 2007 otettiin käyttöön uusi Länsi-Balkanin maille tarkoitettu *energiatehokkuuden rahoitusväline* yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Väline rahoitetaan IPA-varoin, ja komissio suunnittelee sen laajentamista.

Liikenne

Luotettavan liikenneverkon luominen on olennainen edellytys alueen talouskehitykselle, sosiaaliselle integraatiolle sekä EU:n liikenneverkkoon ja sisämarkkinoille pääsyn helpottamiselle.

Komissio ehdottaa neuvotteluohjeita *liikenneyhteisösopimuksen* tekemiseksi *Länsi-Balkanin kanssa*. Tarkoituksena on luoda tie-, raide, sisävesi- ja meriliikenteen yhdyntyneet markkinat Länsi-Balkanin alueelle. Ehdotus¹⁸ perustuu tunnusteleviin neuvotteluihin, joita EU on käynyt liikenneyhteistyöstä kaikkien naapurimaidensa kanssa alkuvuodesta 2007; Länsi-Balkanin osalta neuvottelut on viety menestyksellisesti päätökseen.

Kaakkois-Euroopan liikenneobservatorio (SEETO) ja *Kaakkois-Euroopan keskeisen alueellisen liikenneverkon* kehittämistä vuonna 2004 tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan sihteeristö ovat laatineet monivuotiset suunnitelmat, joissa esitetään alueen ensisijaiset tavoitteet. Komissio jatkaa taloudellisen ja teknisen avun antamista tämän toiminnan jatkamiseen.

Sopimus *Euroopan yhteisen ilmailualueen (ECAA)* perustamisesta allekirjoitettiin kesäkuussa 2006. Tavoitteena on integroida Länsi-Balkanin maat EU:n lentoliikenteen sisämarkkinoille. ECAA:n mukaisesti Länsi-Balkanin maat panevat EY:n ilmailulainsäädännön, myös turvallisuutta ja turvatoimia koskevat tiukat normit, täysimääräisesti täytäntöön ja vastineeksi niiden lentoyhtiöillä on avoin pääsy Euroopan laajentuneille lentoliikenteen sisämarkkinoille. Komissio kannustaa sopimuspuolia ratifioimaan sopimuksen ripeästi, jotta se voisi tulla voimaan mahdollisimman pian. Komissio antaa teknistä apua sopimuksen täytäntöönpanoon.

¹⁸ Ehdotus sisältyy pakettiin, joka hyväksyttiin samanaikaisesti tämän tiedonannon kanssa.

Katastrofien ehkäisy, katastrofivalmius ja toiminta katastrofitilanteissa

Kaakkois-Euroopassa vuonna 2007 riehuneet metsäpalot ja toistuvat tulvat osoittavat, että alueen maiden on lisättävä valmiuksiaan ja tehostettava alueellista yhteistyötä pelastuspalvelun ja katastrofien ehkäisyn aloilla. Siihen kuuluu pelastusjohtamisen tietojärjestelmien kehittäminen, laitteiston ja hätäviestintävälineiden hankkiminen, valmiuksien lisääminen sekä pelastuspalvelujen, palokuntien, hydrologian laitosten, sääpalvelujen ja terveydenhoitosektorin yhteentoimivuuden parantaminen. Komission tavoitteena on saada ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat tiiviisti mukaan yhteisön pelastuspalvelutoimintaan.

Komissio aikoo käynnistää vuoden 2008 aikana *katastrofiriskin vähentämisaloitteen*, jonka puitteissa valmistellaan alueellinen strategia ja lisätään Länsi-Balkanin maiden ja Turkin valmiuksia kerätä, käsitellä ja jakaa tietoja. Aloite pannaan täytäntöön tiiviissä yhteistyössä alan sidosryhmien – Maailmanpankin, YK:n, alueellisen yhteistyöneuvoston ja Kaakkois-Euroopalle laaditun katastrofien ehkäisyä ja katastrofivalmiutta koskevan aloitteen (DPPI SEE) – kanssa, ja se täydentää niiden toimintaa. Erityisesti aloitteella pyritään luomaan synergioita katastrofiriskin vähentämiseen ja katastrofeihin sopeutumiseen tähtäävän Maailmanpankin ja YK:n aloitteen kanssa.

Yhteisön pelastuspalvelumekanismi helpottaa suuronnettomuuksiin varautumista ja niissä toimimista, kun taas yhteisön *pelastuspalvelun rahoitusväline* toimii oikeusperustana EU:n toiminnalle pelastuspalvelun alalla. Vuodesta 2007 ehdokasmaat ovat voineet osallistua näiden välineiden toimintaan. Ne mahdollistavat myös yhteistyön muiden kolmansien maiden kanssa mahdolliset ehdokasmaat mukaan luettuina.

Komissio tukee ehdokasmaiden täysipainoista osallistumista pelastuspalvelualan välineiden toimintaan mahdollisimman pian. Osallistujamaat ovat vapaita osallistumaan kaikkeen yhteisön toimintaan pelastuspalvelun alalla eli tarjouspyyntöihin, koulutusohjelmiin, simulaatioihin sekä reaaliaikaisiin toimiin, joilla mekanismeja käyttäen vastataan pelastuspalvelupyyntöihin.

Lisäksi komissio rohkaisee mahdollisia ehdokasmaita hyödyntämään niille tarjolla olevaa mahdollisuutta tehdä yhteistyötä yhteisön pelastuspalvelumekanismiin ja pelastuspalvelun rahoitusvälineen puitteissa. Tällainen yhteistyö voisi kattaa molempien välineiden soveltamisalaan kuuluvat alat, joita ovat katastrofiriskin vähentäminen, seuranta, tieto- ja varhaisvaroitusjärjestelmät, hätäviestintävälineet, operatiivisten valmiuksien lisääminen ja pelastuspalvelujen yhteentoimivuuden parantaminen. Mahdolliset ehdokasmaat pitäisi ottaa asteittain mukaan kehittämään EU:n nopean toiminnan voimavaroja, jotka perustuvat pelastuspalveluyksiköihin. Katastrofin sattuessa näille maille voidaan myös antaa EU:n jäsenvaltioiden antamaa pelastuspalveluapua, joka kanavoidaan mekanismin kautta.

Liittymisestä neuvottelevat ehdokasmaat voivat saada avustusta myös EU:n solidaarisuusrahastosta. Katastrofin sattuessa Länsi-Balkanin maille voidaan myöntää myös humanitaarista apua.

Osana vakaussopimusta *Kaakkois-Euroopalle laaditun katastrofien ehkäisyä ja katastrofivalmiutta koskevan aloitteen (DPPI SEE)* puitteissa ollaan luomassa institutionaalista kehystä ja toimintaa ollaan tehostamassa tulvien ja seismisten riskien varalta. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta luoda yhteinen hätäapuyksikkö ja pelastusjohtamisen koulutusohjelma. SEEC:n puheenjohtajanaan Bulgaria aikoo järjestää katastrofivalmiutta ja katastrofien ehkäisyä käsittelevän korkean tason konferenssin Sofiassa huhtikuussa 2008. Komissio tekee jatkossakin yhteistyötä DPPI SEE:n ja alueellisen yhteistyöneuvoston kanssa. Se pyrkii varmistamaan, että alueelliset aloitteet ovat kaikin puolin yhteensopivia yhteisön pelastuspalvelualalla toteuttamien toimien kanssa.

Tonava: ympäristönsuojelu ja navigointi

Komissio tukee mitä erilaisimpia aloitteita ja järjestöjä, joiden tavoitteena on ympäristön suojeleminen, sisävesiliikennekapasiteetin parempi hyödyntäminen ja pitkälle kehitetty katastrofien ehkäiseminen Tonavalla. Toimia toteutetaan erityisesti Tonavan kansainvälisen suojelukomission alaisuudessa; äskettäin annettu yhteinen lausunto navigoinnista ja ympäristön kestävytydestä Tonavalla edistää omalta osaltaan yhtenäisen lähestymistavan kehittämistä kullekin erityishankkeelle. Komissio on käynyt neuvotteluja yhteisön liittymisestä Tonava-komiteaan, joka sääntelee navigointia joella.

8. Yhteisön rahoitustuki ja avunantajien toiminnan koordinointi

EU on antanut vuodesta 2007 *rahoitustukea* Länsi-Balkanille uudesta liittymistä valmistelevalta tukivälineestä (IPA)¹⁹.

IPA-välineellä kaikki liittymistä valmisteleva tuki kootaan yhden kehyksen alaisuuteen. IPA-välineessä painopisteitä ovat tuensaajamaiden vastuunotto täytäntöönpanosta, rajat ylittävän yhteistyön tukeminen ja ”tekemällä oppiminen”. Sillä ehdokasmaita valmistellaan eri rahastojen (aluekehitys-, sosiaali-, maaseudun kehittämis- ja koheesiorahastojen) hallinnointiin liittymishetkestä alkaen.

Länsi-Balkanin maille on tarkoitus myöntää noin 4 miljardia euroa IPA-tukea vuosina 2007–2011. Määrä vastaa 30:tä euroa asukasta kohden vuodessa ja on ylivoimaisesti suurin summa, jonka EY on koskaan myöntänyt millekään maailman alueelle.

Tuen myöntämisessä keskitytään valtiorakenteiden kehittämiseen, oikeusvaltioon, sovintoon, hallinnon ja oikeuslaitoksen uudistamiseen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan sekä talouden uudistuksiin. Nämä ovat kaikki aloja, joihin neuvosto on kehottanut panostamaan liittymisprosessin varhaisemmassa vaiheessa.

Euroopan investointipankki (EIP) lisää lainanantoa alueelle (vuosien 2005–2007 yhteensä 1,9 miljardista eurosta arviolta 2,8 miljardiin euroon vuosina 2008–2010). Määrään sisältyy lainat, joille myönnetään yhteisön talousarviotakuu, samoin kuin EIP:n omalla vastuulla myöntämät lainat. EIP myöntää Länsi-Balkanilla lainoja lähinnä hankkeisiin, jotka liittyvät liikenteeseen, energiaan, pk-yrityksiin, ympäristöön, kunnallisiin infrastruktuuriin, koulutukseen ja terveyteen.

¹⁹ IPA kattaa kaikki ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat eli Länsi-Balkanin maat ja Turkin.

Kosovon tukemiseksi on käynnissä mittavia toimia. EU:n eri rahoitusvälineistä on suunniteltu myönnettävän yli miljardi euroa Kosovon kehittämiseen ja siellä toimivien kansainvälisten joukkojen rahoittamiseen vuosina 2007–2010.

Komission ja muiden rahoittajien toimien koordinointi on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa avun keskinäinen täydentävyys, johdonmukaisuus, tuloksellisuus ja tehokkuus. Komissio aikoo lisätä ponnistelujaan tuntuvasti yhdessä EIP:n, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin, muiden kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisten rahoittajien kanssa. Tavoitteena on mobilisoida mahdollisimman paljon tukea alueen uudistus- ja kehitystarpeisiin niin avustusten kuin lainojen muodossa.

Komissio allekirjoitti useiden kansainvälisten rahoituslaitosten²⁰ kanssa vuonna 2006 yhteisymmärryspöytäkirjan koordinoinnista ja yhteistyöstä ehdokasmaiden ja mahdollisten ehdokasmaiden tukemisessa. Tuensaajamaissa otettiin vuonna 2007 paikallistasolla käyttöön IPAn ohjelmasuunnittelua koskeva kuulemismekanismi yhdessä jäsenvaltioiden lähetystöjen, kansainvälisten rahoituslaitosten paikallistoimistojen ja muiden kuin EU:n rahoittajien kanssa. Tätä koordinointia on tarkoitus jatkaa ja tehostaa.

Tuensaajien osallistumista ja kuulemista varhaisessa vaiheessa koko ohjelmasuunnittelun ajan on tarkoitus jatkaa niin paikallistasolla kuin säännöllisiä aluetason kokouksia järjestämällä.

Joulukuussa 2007 komission edustajat tapasivat kaikki kahdenväliset rahoittajat, joilla on käynnissä mittavia ohjelmia Länsi-Balkanilla, sekä kansainvälisten rahoituslaitosten edustajia. Näin saatiin luotua puitteet tiiviimmälle yhteistyölle alueen avustamistoiminnassa. Kesäkuussa 2008 komissio aikoo järjestää korkean tason seurantakokouksen, jossa pyritään koordinoimaan kaikkien alueen keskeisten toimijoiden antaman avun täytäntöönpanoa sekä maittain että toimialoittain.

Komissio valmistelee *Kosovon avunantajakonferenssia*, jotta voitaisiin varmistaa rahoitus, jonka Kosovo tarvitsee asemansa täytäntöönpanoon ja maan kaikkien yhteisöjen sosioekonomisen kehityksen edistämiseen. EU:n jäsenvaltioita ja muita kansainvälisiä rahoittajia pyydetään kantamaan kortensa kekoon.

²⁰ EIP, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki, Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehityspankki, Kansainvälinen rahoitusyhtiö, Pohjoismaiden investointipankki, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Euroopan neuvoston kehityspankki sekä Mustanmeren kauppaa- ja kehityspankki.

III. PÄÄTELMÄT

Neuvostoa ja parlamenttia pyydetään ottamaan huomioon seuraavat päätelmät:

- Länsi-Balkanin tulevaisuus on EU:ssa. EU korostaa rauhan, vakauden ja turvallisuuden tärkeyttä kyseisessä Euroopan osassa ja suhtautuu myönteisesti kaikkiin alueen maiden pyrkimyksiin lähentyä EU:ta täyttämällä niille asetetut ehdot. Länsi-Balkanin mailla on valmiudet nopeuttaa niiden mahdollista EU-jäsenyyttä jatkamalla uudistus- ja sovinnontekoprosessia ja täyttämällä vaaditut edellytykset. EU avustaa niitä ehtojen täyttämässä.
- Länsi-Balkanille kuluva vuosi on ratkaiseva. Alueen demokraattisesti valitut johtajat ovat lopulta ne, jotka päättävät, miten määrätietoisesti heidän johtamansa maat etenevät kohti vakautta ja eurooppalaista tulevaisuutta.
- Kroatian kanssa asiat voivat edetä merkittävästi tänä vuonna, joka voi osoittautua Kroatian liittymisneuvotteluiden kannalta ratkaisevaksi, jos maa edistyy merkittäväällä tavalla tietyissä uudistuksissa ja täyttää siltä vaaditut edellytykset. Kroatian on neuvoston päätelmien mukaisesti ratkaistava viipymättä ympäristön ja kalastuksen suojelualuetta koskeva kysymys.
- Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian on täytettävä ensisijaiset tavoitteet, jotka on asetettu liittymisneuvottelujen aloitusedellytyksiksi. Komissio uskoo, että tarvittavat edistymistavoitteet ovat saavutettavissa vuonna 2008, kunhan vain poliittista päättäväisyyttä riittää ja työtä tehdään herkeämättä. Komission mahdollinen suositus annetaan syksyn määräaikauskertomuksen perusteella.
- Albanian lähentyminen EU:hun riippuu varsinkin vakautus- ja assosiaatiosopimuksen tyydyttävästä täytäntöönpanosta. Sopimuksella varmistetaan, että tulevaisuudessa järjestettävät vaalit täyttävät kansainväliset normit, ja vahvistetaan oikeusvaltiota, varsinkin korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.
- Montenegron eteneminen kohti EU-jäsenyyttä on kytköksissä siihen, miten se onnistuu vahvistamaan oikeusvaltiota ja varsinkin torjumaan korruptiota ja järjestäytyneitä rikollisuutta, lisäämään hallinnollisia valmiuksia ja saavuttamaan laajemman yksimielisyyden valtiorakenteiden kehittämisestä. Vakautus- ja assosiaatiosopimuksen tyydyttävä täytäntöönpano on keskeisellä sijalla.
- Heti kun Bosnia ja Hertsegovina täyttää jäljellä olevat ehdot, sen kanssa voidaan allekirjoittaa vakautus- ja assosiaatiosopimus. Komissio uskoo, että poliittisen tahdon ja yksimielisyyden avulla tavoitteeseen on mahdollista päästä.
- Serbia on avainasemassa, kun halutaan varmistaa vakaus, hyvät naapuruussuhteet ja alueellisen yhteistyön toteutuminen Länsi-Balkanilla. Komissio palauttaa mieliin joulukuussa 2007 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät, joiden mukaan maan matkaa kohti ehdokasasemaa ja EU-jäsenyyttä voidaan nopeuttaa. Komissio kehottaa Serbiä vahvistamaan sitoutumisensa tulevaisuuteen Euroopan unionissa.

- EU on sitoutunut tukemaan Kosovon poliittista ja taloudellista kehitystä. Kosovo on muun Länsi-Balkanin tavoin ottanut selvän ja konkreettisen kurssin kohti EU-jäsenyyttä. Komissio aikoo hyödyntää kaikkia välineitä, joilla se pyrkii tukemaan varsinkin demokraattisia uudistuksia, hyviä naapuruussuhteita ja talouskehitystä.
- Valtiorakenteiden kehittämistä, hyvää hallintoa, hallinnon ja oikeuslaitoksen uudistamista, oikeusvaltiota ja siihen liittyen korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, sovintoa, sosioekonomista kehitystä ja kansalaisyhteiskunnan kehittämistä koskevat peruskysymykset ovat Länsi-Balkanin uudistuksista tärkeimpiä. Täydellinen yhteistyö ICTYn kanssa on edelleen ehtona maiden etenemiselle kohti EU-jäsenyyttä.
- Komissio on käynnistämässä alueen kaikkien asianomaisten maiden kanssa vuoropuhelua suunnitelmien laatimiseksi mahdollisimman nopeasti edellytyksistä, joilla viisumipakosta voidaan luopua. Neuvosto ja komissio valvovat prosessin etenemistä.
- Komissio aikoo lisätä Länsi-Balkanin opiskelijoille EU:ssa opiskeluun myönnettävien stipendien määrää.
- Toimia, joilla pyritään varmistamaan Länsi-Balkanin maiden täysipainoinen osallistuminen yhteisön ohjelmiin ja virastoihin, on tarkoitus lisätä.
- Komission tukea kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen ja vuoropuheluun lisätään tuntuvasti. Tarkoitusta varten perustetaan uusi rahoitusväline.
- Komissio tukee julkishallinnon alueellista koulua (ReSPA) ja sen kehittämistä verkostosta täysimittaiseksi kouluksi, jonka on tarkoitus aloittaa toimintansa Montenegron Danilovgradissa vuoden 2009 alussa.
- Toiminnan koordinoitua kansainvälisten rahoituslaitosten, varsinkin EIP:n ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin, kanssa aiotaan tehostaa, jotta modernisointi- ja kehitystyöhön saataisiin enemmän avustuksia ja lainoja. Komissio, EIP, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki sekä Euroopan neuvoston kehityspankki ovat sitoutuneet ottamaan vuoteen 2010 mennessä käyttöön Länsi-Balkanin investointikehyksen yhdessä muiden kansainvälisten rahoituslaitosten ja rahoittajien kanssa. Komissio ja eräät kansainväliset rahoituslaitokset ja kahdenväliset rahoittajat ovat käynnistämässä Länsi-Balkanille suunnattua investointialoitetta. Komissio analysoi sellaisten aloitteiden toteutuskelpoisuutta, joilla pyritään lisäämään EU:n strategisten tavoitteiden tueksi alueella toteutettavien toimien tehoa.
- Komissio ehdottaa uutta katastrofiriskin vähentämisaloitetta. Sillä alueen maita autetaan kehittämään katastrofivalmiuksiaan. Komissio pyrkii myös assosioimaan Länsi-Balkanin maat yhteisön pelastuspalvelualan mekanismiin ja välineeseen.
- Parlamentaarista yhteistyötä on tarkoitus lisätä niin Länsi-Balkanin maiden kesken kuin niiden kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin välillä. Tavoitteena on vaihtaa parhaita käytäntöjä ja edistää sovintoa.

- Alueellisen yhteistyön kehittäminen on erottamaton osa Länsi-Balkanin Eurooppa-ohjelmaa. Hiljattain tapahtunut siirtyminen vakaussopimuksesta alueelliseen yhteistyöneuvostoon on merkittävä myönteinen kehitysaskel. Komissio tukee alueellista yhteistyöneuvostoa ja muita yhteistyökehyksiä, kuten Ceftaa, energiayhteisösopimusta ja sopimusta Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamisesta. Se myös ehdottaa neuvotteluja Länsi-Balkanin liikenneyhteisösopimuksen tekemiseksi.
- Alueellisesta yhteistyöstä on käytännön hyötyä Länsi-Balkanin kansoille, ja se lähentää niitä EU:hun. Yhteistyö edellyttää EU:lta jatkuvaa tukea, ja komissio seuraa sitä tiiviisti.